

پیش‌بینی توانمندی منش نوجوانان و دلبستگی به والدین و همسالان
براساس تعارض با پدر و مادر

Predicting the Adolescent Character Strengths and Attachment to
Parents and Peers Based on Conflicts with Parents

<https://dx.doi.org/10.29252/jfr.15.3.3>

Z. Khosrojerdi, Ph.D. Candidate

Department of Educational Psychology, Shahid Beheshti
University, Tehran, Iran

H. Pourshahriar, Ph.D.

Department of Psychology, Shahid Beheshti University,
Tehran, Iran

M. Heydari, Ph.D.

Department of Psychology, Shahid Beheshti University,
Tehran, Iran

✉ زهرا خسروجردی

گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی

دکتر حسین پورشه‌ریار

گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی

دکتر محمود حیدری

گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی

دریافت مقاله: ۹۶/۹/۳

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۸/۵/۱۳

پذیرش مقاله: ۹۸/۷/۱۶

Abstract

In the present study aims to predict the adolescent character strengths and attachment to parents and peers based on conflicts with parents. The statistical population of the study consisted of ninth grade female students from the municipal districts 4, 3, and 10 of Tehran. 195 students from the 9th grade were selected from three areas of Tehran using available sampling method and responded to the Short Measure of Character Strengths (SMCS), Conflict Behavior Questionnaire (CBQ) and the inventory of parent and peer attachment (IPPA).

✉ Corresponding author: Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Alzahra, Tehran, Iran.
Email: khosrojerdi.zahra1400@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی توانمندی‌های منش نوجوانان و دلبستگی به والدین و همسالان بر اساس تعارض با پدر و مادر بررسی شد. در مطالعه همبستگی جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر پایه نهم از مناطق ۴، ۳ و ۱۰ شهر تهران است. ۱۹۵ دانش‌آموز پایه نهم از سه منطقه تهران با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به نسخه کوتاه ابزار توانمندی‌های منش (SMCS)، نسخه کوتاه تعارض نوجوان با والدین (CBQ) و مقیاس دلبستگی به والدین و همسالان (IPPA) پاسخ دادند.

✉ نویسنده مسئول: تهران، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، گروه روان‌شناسی
پست الکترونیکی: khosrojerdi.zahra1400@gmail.com

The results of multiple regression analysis showed that prediction of the interaction of justice and conflict with father with attachment to father, justice, temperance and transcendence were positive and significant ($P>0/001$). Also relationship interaction of transcendence and conflict with the mother with attachment to the mother, wisdom, love, justice and transcendence was positive and significant ($P>0/001$). Therefore, it can be concluded that character strengths and parenting attachment have a positive effect on reducing adolescent conflict with parents. And the interaction of character strengths with conflict is the basis of conflict resolution.

Keywords: Conflict, Character Strengths, Attachment to Parent and Peer.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که پیش‌بینی تعامل عدالت و تعارض با پدر با دلبستگی به پدر، عدالت، اعتدال و تعالی، مثبت و معنادار بودند ($P<0/001$). همچنین رابطه تعامل تعالی و تعارض با مادر با دلبستگی به مادر، خرد، انسانیت، عدالت و تعالی، مثبت و معنادار بودند ($P<0/001$). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت توانمندی‌های منش و دلبستگی به پدر و مادر در کاهش تعارض نوجوان با والدین اثرات مثبت دارد و تعامل توانمندی‌های منش با تعارض زمینه‌ساز حل تعارض است.

کلیدواژه‌ها: تعارض، توانمندی منش، دلبستگی والدین و همسالان

مقدمه

چارچوب مفهومی غالب مطالعات علمی در تحول نوجوانی مبتنی بر توفان و فشار^۱ بوده است. نقص دیدگاه‌های مرتبط با ویژگی‌های این دوره بر مدل تقلیل بیولوژیکی بلوغ مبتنی بوده که نوجوان را با چالش‌ها و مشکلات توصیف می‌کرده است. در اوایل سال ۲۰۰۰ سلیگمن، پیترسون و پارک^۲ بر این باور بودند که باید در تحقیقات مبتنی بر رشد نوجوانی توجه بیشتری به مطالعه علمی توانمندی‌های منش^۳ و فضائل شود که آن‌ها را برای شکوفایی توانا تر می‌کند (ناگی^۴، ۲۰۱۵). توانمندی‌های منش در منش خوب^۵ اثرگذار است. منش^۶ به جنبه‌هایی از صفات مثبت شخصیتی و رفتاری اشاره دارد که از نظر اخلاقی ارزشمندند. منش خوب هسته روان‌شناسی تحول مثبت است (گیلمن، هابنر، اسکات، فرلانک^۷، ۲۰۰۹). روان‌شناسی مثبت و تحول مثبت نوجوانی بر عواملی متمرکز است که کودک و نوجوان را رشد و پرورش دهد (ریچ، وابر، پارک، پیترسون^۸، ۲۰۱۴).

توانمندی‌های منش به‌عنوان صفات مثبت در تفکر، احساس و رفتار تعریف می‌شود (لون‌تاپولو، ترلیو^۹، ۲۰۱۲). برخی از توانمندی‌های منش مانند مهربانی، امید، هوش هیجانی و خودکنترلی می‌تواند اثرات منفی استرس و تروما را پیشگیری کرده و با کاهش مشکلاتی مانند سوءمصرف الکل و سیگار، خشونت، افسردگی و افکار خودکشی همراه است (گیلمن، هابنر، اسکات، فرلانک، ۲۰۰۹). از تحرکات مبتکرانه جنبش روان‌شناسی مثبت‌گرایی، گسترش طبقه‌بندی توانمندی‌هاست که به درک هرچه دقیق‌تر فضایل آدمی به طور خاص

می‌پردازد. طبقه‌بندی پیشنهادی پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) در بیست و چهار توانمندی منشی و شش فضیلت خرد^{۱۱}، شجاعت^{۱۱}، انسانیت^{۱۲}، عدالت^{۱۳}، میانه‌روی^{۱۴} و تعالی^{۱۵} گروه‌بندی شد. این فضایل شش‌گانه در بررسی زمینه‌های تاریخی آشکار شدند. توانمندی‌های منش عوامل روان‌شناختی، فرایند و سازکارهایی است که فضائل را تعریف می‌کنند. آن‌ها روش‌های قابل تشخیص برای نمایش یک یا چند مورد از فضائل هستند (پیترسون، سیگلمن، ۲۰۰۴). با توجه به اهمیت توانمندی‌های منش در رشد دوره نوجوانی، افزایش توجه در زمینه آموزش و پژوهش از سوی سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و متولیان امور تعلیمی و تربیتی ضروری به نظر می‌رسد (ناگی، ۲۰۱۵).

در دوران نوجوانی ماهیت روابط خانوادگی کیفیت خاصی پیدا می‌کند که با ظهور افزایش تعارض بین نوجوان و والدین همراه است. تحقیقات نشان می‌دهد تعارض والد - نوجوان وقایع روزمره زندگی خانوادگی را در بر می‌گیرد. اگرچه این روند اجتناب‌ناپذیر است، ولی می‌تواند برای والدین و نوجوانان نگرانی ایجاد کند. تردیدی نیست با افزایش سن و نیاز نوجوان به استقلال بیشتر، والدین به فرزندان نوجوان خود آزادی بیشتری اعطا می‌کنند. بدین ترتیب می‌توان گفت کشمکش میان والدین و نوجوانان به منزله خدشه‌دار شدن رابطه عاطفی یا جدایی بین آنان نیست، بلکه تا حدودی لازمه تحول و کسب استقلال است (احدی^{۱۶}، ۱۳۸۰). تعارض والد - نوجوان پیش‌بینی‌کننده بهزیستی نوجوان و والدین است (گریستیز، برکویک، جاکودیک، گوردنا^{۱۷}، ۲۰۱۱) و فضیلت‌ها می‌توانند راهگشایی برای حل تعارض باشند. نظریه حل تعارض بیان می‌کند فضیلت‌ها به‌عنوان پایه‌های امن اخلاقی می‌توانند به حل مشکلات کمک کنند (اسکات‌کاری^{۱۸}، ۲۰۰۷). مانند عدالت که به عنوان فضیلتی ما را در روابط بین‌فردی توانا می‌سازد و پرورش‌دهنده‌ی مهارت‌های سازنده در حل تعارض است. تعالی فضیلتی که مشکلات را برای ما کم‌رنگ‌تر جلوه می‌دهد (لیکونا^{۱۹}، ۲۰۱۳). در این راستا توانمندی‌ها و فضائل اثرات سودمندی بر تعارض والد - نوجوان دارند. در حوزه تعارض معمولاً برخی از توانمندی‌ها مانند امید، خوش‌بینی مورد بررسی قرار گرفته است، در حالی که این توانمندی‌ها و فضائل دربرگیرنده ظرفیت ما در کمک به خودمان و دیگران است و زمینه‌ساز اثرات مثبت هستند به ویژه زمانی که از چنین ظرفیتی استفاده می‌شود، می‌توان بر نقش تعاملی آن‌ها نیز تأکید کرد. توانمندی‌های منش با جنبه‌های مثبت زندگی افراد، شایستگی اجتماعی و تعاملات لذت‌بخش بین‌فردی در ارتباط است (شوشانی، شاورتر^{۲۰}، ۲۰۱۶). بنابراین در دوران نوجوانی علاوه بر وجود تعارض والد - نوجوان باید به دل‌بستگی^{۲۱} آنان با والدین‌شان نیز توجه کرد.

دل‌بستگی می‌تواند زمینه‌ساز تحول نوجوانی باشد. چرا که تفکرات امیدبخش در فضای خانواده رشد می‌کند. اوایل نوجوانی ظرفیت‌شناختی برای درونی‌سازی پیامدهای والدینی است که کیفیت زندگی آنان را ارزیابی می‌کند. کیفیت و نوع دل‌بستگی به عنوان منبع کلیدی برای تفکرات امیدبخش است که بر بهزیستی نوجوانان مؤثر هستند (هابنیر، هیلز^{۲۲}، ۲۰۱۳). دل‌بستگی در ایجاد روابط قابل اعتماد با والدین و احساس نزدیکی، ارزش‌های مشترک و همانندسازی با دنیای اجتماعی اثرگذار است. بر این اساس تجربه دل‌بستگی به بروز رفتارهای معینی در کودک، محیط و ارتباطات جدید منجر می‌شود (ملک‌پور^{۲۳}، ۲۰۰۷). پژوهش‌های مرتبط با دل‌بستگی نشان داده‌اند چگونگی کیفیت مراقبت والدین می‌تواند منجر به یک ارتباط امن یا ناامن

شود و چنین ارتباطی نیز به نوبه خود پیش‌بینی‌کننده تحول بعدی فرد در سازگاری یا ناسازگاری در زندگی فردی و اجتماعی اوست. به‌عنوان مثال دلبستگی ایمن، انعطاف‌پذیری ضروری را در اختیار نوجوان قرار می‌دهد تا بتواند در مدیریت استرس و روابط تطبیقی و مثبت با دیگران به خوبی عمل کند. در مقابل دلبستگی نایمن مشکلات اجتماعی و هیجانی را افزایش می‌دهد و در خودتنظیمی و رفتارهای ضداجتماعی در کودکی و نوجوانی مشکلاتی به‌همراه دارد (ناگی، ۲۰۱۵). مورتی و پلد^{۲۴} (۲۰۰۴) براین باور هستند که دلبستگی ایمن در نوجوان مانند اوایل کودکی همان تأثیر بر رشد را دارد.

دلبستگی یک پایه امن کاوش و رشدشناختی، اجتماعی و شایستگی هیجانی را پرورش می‌دهد. مطالعات نشان می‌دهد نوجوانانی که دلبستگی نایمن دارند، احتمالاً بیشتر درگیر مصرف مواد و رفتارهای پرخطر جنسی می‌شوند (مورتی، ۲۰۰۴). دلبستگی ایمن در دختران با مشکلات کمتری مانند اضطراب، افسردگی، بی‌توجهی، مشکلات افکار، اختلال سلوک، بزهکاری و پرخاشگری همراه است. دلبستگی ایمن پیش‌بینی‌کننده مهارت‌های مقابله‌ای سازنده است و نوجوان از ارتباط مثبت با والدین بیشتر لذت می‌برد و تجربه تعارض کمتری با خانواده و همسالان خود دارد (همان منبع).

در این میان یکی از روابط و پیوندهای عاطفی که در سال‌های نوجوانی و جوانی برای افراد اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، رابطه و پیوندهای عاطفی با دوستان و همسالان است. در واقع افراد با ورود به دنیای نوجوانی، جوانی و برخورداری از استقلال، به همسالان خود روی می‌آورند و برقراری روابط حمایتی و عاطفی با آنان دارای اهمیت است و زمان بیشتری را با دوستان و همسالان خود سپری می‌کنند. مقدار زمانی که نوجوان با همسالان سپری می‌کند، زمان بودن با والدین و اعضای خانواده را می‌تواند تحت‌الشعاع قرار دهد (فیولیکنی، اگلز^{۲۵}، ۱۹۹۳). همچنین چگونگی تعاملات نوجوانان با همسالان متأثر از روابط او با خانواده است. کودک و نوجوان مدیریت تعارض را از طریق تجربه با مراقب اصلی یاد می‌گیرد و در تنظیم هیجانات در سال‌های بعدی زندگی تأثیرگذار است. تحقیقات نشان می‌دهد دلبستگی نایمن والد - کودک با رفتار مشکل‌آفرین^{۲۶} مرتبط است. دیکین و اسپنر^{۲۷} بیان می‌کنند بسیاری از رفتارهای مشکل‌زا و تعارضی به دنبال راهبردهای دلبستگی با مراقبان بوجود می‌آید. اگر والدین پاسخگو باشند و به گرمی و قابل اطمینان با فرزند خود رفتار کنند، موجب رفتارهای مناسب در آن‌ها می‌شوند. و اگر در طی رشد و تحول فرد، پاسخ والدین موجب دلبستگی نایمن شود، رفتارهای آن‌ها دوسوگرا، غیرقابل اطمینان و تعارضی است و افزایش تعارض را ایجاد می‌کند (دایس^{۲۸}، ۲۰۱۳).

در تعاملات والدین و فرزندان زمانی که ارتباطات به صورت انتقاد مداوم از یکدیگر، رفتارهای ناخوشایندی مانند فریاد و نظرات منفی و مشاجرات کلامی باشد، تعارض تشدید می‌شود، در حالی که در سطح نرمال تعارض والد - کودک سازگاری و افزایش مهارت‌های حل مساله را پرورش می‌دهد (فیولیکنی، اگلز، ۱۹۹۳). زمانی که تعارض والدین و فرزندان به شکل نادرستی مدیریت می‌شود، تشدید خصومت پیامد آن است و ناسازگاری رفتاری را منجر می‌شود و بهزیستی روان‌شناختی نوجوان را کاهش می‌دهد (پاراکاردونا، ین، آندونی^{۲۹}، ۲۰۱۷). استینبرگ (۲۰۰۱) مطرح می‌کند چالشی که برای والدین و نوجوان رخ می‌دهد، تلاشی برای مقابله با ماهیت در حال تغییر روابط آنان است. تمایلات و تجربیات متفاوت با روحیات نوجوان و والدین موجب افزایش درگیری می‌شود.

اکثر تحقیقات توانمندی‌های منش، دربرگیرنده نمونه بزرگسالان است (پیترسون، سلیگمن، ۲۰۰۷) و تحقیقات کمتری به کودک و نوجوان اختصاص یافته است (بارکر، مینتون^{۳۰}، ۲۰۱۲). محققان با مشخص کردن توانمندی‌های منش امیدوارند درک بهتری از بهزیستی، شادی و عملکردهای خوش‌بینانه در نوجوان ایجاد شود (تونر، هازل، رایبسون، بایج^{۳۱}، ۲۰۱۲). از آنجا که تحقیقات کمتری به بررسی توانمندی‌ها و فضائل و اثرات تعاملی آن بر تعارض نوجوان پرداخته است، ضروری است این امر مورد توجه قرار گیرد. این در حالی است که نوجوانی احتمالاً دورانی همراه با تعارض است و نقش دل‌بستگی بدلیل اثرگذاری بر روابط والد-کودک نیز مورد توجه قرار گرفته است. لذا توانمندی‌ها و فضائل می‌توانند تسهیل‌کننده روابط بهتری برای نوجوان و والدین باشند تا دل‌بستگی ایمن‌تر و تعارضات کمتری را در پی داشته باشند. در این راستا ضرورت دارد متغیرهای اساسی دوران نوجوانی از جمله دل‌بستگی به والدین و همسالان و تعارض با پدر و مادر در ارتباط با توانمندی‌های منش بررسی شود. با توجه به اندک بودن پژوهش انجام‌شده پیرامون توانمندی‌های منش، دل‌بستگی و تعارض، هدف پژوهش حاضر بررسی این متغیرهاست. به این منظور توانمندی‌های منش و دل‌بستگی به والدین و همسالان به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین و تعارض با پدر و مادر به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است. از بین روش‌های رگرسیون روش پسرورنده استفاده شد؛ چراکه یک رویکرد مدل‌سازی است که به عنوان یک فن اکتشافی می‌تواند برای حذف متغیرهای زائد به منظور تمرکز بر پژوهش‌های آینده مفید باشد (تاباکنیک، فیدل^{۳۲}، ۱۳۹۵). بنابراین در این پژوهش با استفاده از این روش بتواند متغیرهای اثرگذار فضائل و دل‌بستگی والدین و همسالان بر تعارض والدین را مشخص سازد. لذا هدف پژوهش این است که دل‌بستگی به والدین و همسالان پیش‌بینی‌کننده تعارض با پدر و مادر است؟ و توانمندی‌های منش پیش‌بینی‌کننده تعارض با پدر و مادر است؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر پایه نهم از مناطق ۴، ۳ و ۱۰ شهر تهران، در نیمسال دوم تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ است. نمونه آماری در این پژوهش شامل ۱۹۵ دانش‌آموز دختر (۲۷٪ درصد از منطقه ۴، ۱۸٪ درصد از منطقه ۳ و ۵۵٪ درصد از منطقه ۱۰) با میانگین سنی ۱۵/۱۲ است. نمونه‌گیری با روش در دسترس انتخاب شدند. مایلز و شولین^{۳۳} (۱۳۹۵) برای تعیین حجم نمونه لازم جهت آزمون R2 در مدل رگرسیون پیشنهاد کردند که حجم نمونه باید بیشتر از K+۱۰۴ باشد، K بیانگر تعداد متغیرهای مستقل است. در این پژوهش ملاک‌های ورود، زندگی با پدر و مادر و تحصیل در پایه نهم تحصیلی و ملاک خروج، عدم پاسخ‌دهی به سؤالات پرسشنامه بود.

ابزار پژوهش

نسخه کوتاه ابزار توانمندی‌های منش^{۳۴} (SMCS): این پرسشنامه شامل ۲۴ آیتم خودارزیابی در مورد توانمندی‌های منش است. فرنهام و لستر^{۳۵} (۲۰۱۲) بر اساس نسخه اصلی فهرست توانمندی‌های منشی (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴) نسخه کوتاه آن را توسعه دادند. بیست‌و‌چهار توانمندی به صورت خودارزیابی و

مانند توزیع نرمال از ۵۵ تا ۱۴۵ نمره‌گذاری می‌شود. در مطالعه فرنیهام و لستر (۲۰۱۲) نتایج تحلیل عاملی اکتشافی با دو شیوه چرخش متعامد و متمایل نشان داد که ۲۴ توانمندی‌های منش همانند نسخه اصلی دارای شش فضیلت اصلی هستند. ضریب همسانی درونی فضائل خرد، شجاعت، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۵۵، ۰/۵۲، ۰/۵۰، ۰/۵۵، ۰/۷۶ به دست آمدند. توانمندی منش همسو با نسخه اصلی به شش فضیلت خرد (۶ سؤال)، شجاعت (۳ سؤال)، انسانیت (۲ سؤال)، عدالت (۳ سؤال)، اعتدال (۳ سؤال)، تعالی (۷ سؤال) تقسیم می‌شود. در مطالعه شکرکی تحلیل عاملی تاییدی مجذور خی دو ۵۴۲/۱۹، شاخص مجذور خی دو بر درجه آزادی ۲/۲۹، شاخص برازش مقایسه‌ای ۰/۸۹، شاخص برازش نیکویی ۰/۸۶ بود. روایی پرسشنامه در نمونه دانشجویان ایرانی از ساختار شش‌عاملی نسخه کوتاه ابزار توانمندی‌های منش به طور تجربی حمایت کرد. ضرایب همسانی درونی آن‌ها به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۵۵، ۰/۵۲، ۰/۴۸، ۰/۵۵، ۰/۷۶ گزارش شده است. در پژوهش حاضر ضرایب همسانی درونی فضایل به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۶۱، ۰/۶۶، ۰/۶۵، ۰/۵۴، ۰/۶۹ به دست آمد.

نسخه کوتاه پرسشنامه تعارض نوجوان با والدین^{۳۶} (CBQ): پرسشنامه رفتار متعارض در سال ۱۹۷۹ توسط پرینز^{۳۷} و همکاران ساخته شد. نسخه اصلی آن دارای ۷۵ گویه است. ادراک نوجوان از میزان تعارض و رابطه منفی با والدینش را مورد ارزیابی قرار داد. نسخه کوتاه این مقیاس میزان تعارض نوجوان با والدینش را می‌سنجد. این پرسشنامه دارای دو فرم جداگانه، ۲۰ گویه یکی به مادر و دیگری به پدر مربوط است. پرسشنامه رفتار متعارض ویژه نوجوانان است و آزمودنی باید با انتخاب یکی از پاسخ‌های صحیح یا غلط، موافقت یا مخالفت خود را با هریک از عبارات مشخص سازد. نمره بالاتر در این پرسشنامه، نشانگر تعارض بیشتر نوجوان با پدر و مادرش است. پایایی حاصل از روش بازآزمایی برای نسخه نوجوان ۰/۸۴ بوده است. نتیجه پژوهش روبین و فاستر^{۳۸} (۱۹۸۹) نشان داد پرسشنامه رفتار متعارض می‌تواند خانواده‌های دارای مشکلات بالینی را از خانواده‌های سالم جدا سازد که گویایی اعتبار افتراقی این ابزار است. پژوهش شریعتی^{۳۹} (۱۳۹۴) نشان داد حمایت و گرمی مادر و پدر به طور غیرمستقیم و با واسطه‌گری تعارض مادر و پدر با نوجوان با شیوه‌های ابراز خشم رابطه دارد که حاکی از روایی این ابزار است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای کل سؤالات تعارض با مادر ۰/۹۱ و تعارض با پدر ۰/۸۹ بود. در پژوهش حاضر نیز همسانی درونی تعارض نوجوان با پدر ۰/۹۴ و با مادر ۰/۹۳ است.

پرسشنامه دلبستگی به والدین و همسالان^{۴۰} (IPPA): این پرسشنامه توسط آرمسدن و گرین‌برگ^{۴۱} (۱۹۸۷) برای ارزیابی ادراک نوجوان از ابعاد شناختی و عاطفی مثبت و منفی رابطه با والدین و دوستان نزدیک ساخته شد. شامل ۷۵ گویه پنج گزینه‌ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم است. دلبستگی به مادر ۲۵ گویه اول، دلبستگی به پدر ۲۵ گویه دوم و دلبستگی به همسالان ۲۵ گویه سوم را می‌سنجد. اعتبار درونی این آزمون توسط آرمسدن و گرین‌برگ (۱۹۸۷) با روش بازآزمایی در فاصله سه هفته روی یک نمونه ۲۷ نفری از آزمودنی‌ها ۲۰-۱۸ ساله انجام شد. میزان همسانی درونی دلبستگی به مادر ۰/۸۷، دلبستگی به پدر ۰/۸۹ و دلبستگی به همسالان ۰/۹۲ بود (آرمسدن و گرین‌برگ، ۱۹۸۷). همسانی درونی این پرسشنامه در ایران توسط نصرتی در سال ۱۳۸۳ انجام شد و میزان ضریب آلفای کرونباخ در دلبستگی به مادر ۰/۸۲، دلبستگی به پدر ۰/۸۳ و دلبستگی به همسالان ۰/۹۲ بود.

در پژوهش واحدی و فتحی^{۴۲} (۱۳۸۹) میزان پایایی آن مورد بررسی مجدد قرار گرفت. بعد از تأیید و مطلوب بودن روایی صوری و محتوایی، پایایی درونی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای مقیاس دلبستگی مادر، پدر و همسالان به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۳ و ۰/۸۶ بود. در پژوهش حاضر نیز به منظور پایایی از روش آلفای کرونباخ به ترتیب دلبستگی به مادر ۰/۹۲، دلبستگی به پدر ۰/۹۵ و دلبستگی به همسالان ۰/۹۰ بود.

یافته‌ها

جدول ۱ اطلاعات توصیفی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای اصلی پژوهش (توانمندی‌های منش، دلبستگی و تعارض) را در دانش‌آموزان نشان می‌دهد. بالاترین میانگین تعالی و کمترین آن تعارض با مادر است. بالاترین سطح انحراف استاندارد تعالی و کمترین آن تعارض با مادر است. هم‌چنین ضرایب همبستگی توانمندی‌های منش (خرد، شجاعت، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی)، دلبستگی به مادر، پدر و همسالان و تعارض با پدر و مادر را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، بین برخی متغیرهای پژوهش رابطه معناداری وجود دارد. بین عدالت، اعتدال و تعالی با دلبستگی به پدر و همسالان و خرد با تعارض و دلبستگی به پدر رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۱: ماتریس همبستگی تعارض با والدین، دلبستگی به والدین و همسالان و توانمندی‌های منش

متغیر	M	S	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱- تعارض پدر	۲۳/۵۲	۵/۹۹											
۲- تعارض مادر	۲۳/۰۶	۵/۳	۰/۱۳										
۳- دلبستگی به مادر	۹۵/۴۴	۱۸/۳۳	-۰/۱۴	۰/۶۰***									
۴- دلبستگی به پدر	۸۸/۹۸	۲۴/۵۵	-۰/۶۰	-۰/۲۳***	۰/۴۲***								
۵- دلبستگی به همسالان	۹۴/۶۴	۱۶/۳۴	-۰/۲۳***	-۰/۱۹***	۰/۴۰***	۰/۳۰***							
۶- خرد	۶۸۴/۶۲	۷۱/۳۲	۰/۱۱	-۰/۱۹**	-۰/۲۰**	۰/۱۰	۰/۱۵*						
۷- شجاعت	۳۴۴/۶۵	۴۵/۰۹	-۰/۱۷*	-۰/۰۹	۰/۱۱	-۰/۱۳	-۰/۱۱	۰/۵۱**					
۸- انسانیت	۲۴۶/۶۵	۳۱/۴۹	-۰/۱۰	-۰/۲۱**	۰/۲۳**	-۰/۲۳**	-۰/۳۳**	۰/۳۰**	۰/۱۵*				
۹- عدالت	۳۳۸/۶۶	۴۹/۲۰	-۰/۲۳*	-۰/۲۰**	۰/۱۷*	۰/۱۰	۰/۰۸	۰/۵۴**	۰/۵۱**	۰/۳۶**			
۱۰- اعتدال	۳۳۰/۹۹	۴۶/۸۳	۰/۱۲	-۰/۲۴**	۰/۲۳**	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۳۵**	۰/۴۱**	۰/۲۳**	۰/۴۳**		
۱۱- تعالی	۸۲۳/۵۹	۸۶/۴۶	-۰/۱۳	-۰/۲۴**	۰/۱۹**	-۰/۱۳	۰/۰۹	۰/۵۱**	۰/۴۸**	۰/۴۱**	۰/۴۱**	۰/۴۰**	۰/۰۴***

**P<۰/۰۱ *P<۰/۰۵

در جدول ۲ نتایج تحلیل واریانس با روش پسرورنده^{۴۳} اجرا شد. تحلیل در هفت گام انجام شد که در شش گام اول به ترتیب متغیرهای خرد، تعارض با مادر، شجاعت، دلبستگی به همسالان، انسانیت از معادل خارج شد، در گام هفتم متغیرهای دلبستگی به پدر، عدالت، اعتدال، تعالی و تعامل عدالت و تعارض با پدر به عنوان متغیرهای پیش‌بینی‌کننده در معادل باقی ماندند. از واریانس تغییرات ملاک تعارض با پدر توسط تغییرات متغیرهای پیش‌بین تبیین می‌شود با $f=1869,350$ در سطح $(P<۰/۰۰۱)$ معنادار است. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول زیر آمده است.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی تعارض با پدر بر اساس تعامل عدالت و تعارض با پدر، دلبستگی به والدین و توانمندی‌های منش

متغیرهای پیش‌بین	b	SE	B	t	sig
دلبستگی به پدر	-۰/۰۱	۰/۰۰۳	۰/۰۴۰	-۳/۷۴۲	۰/۰۰۱
عدالت	-۰/۰۷۳	۰/۰۰۲	۰/۵۹۸	-۴۶/۲۱۹	۰/۰۰۱
اعتدال	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	۰/۳۳	۲/۸۲۳	۰/۰۰۵
تعالی	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۲۵	-۲/۱۵۱	۰/۰۰۳
عدالت×تعارض با پدر	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۱/۰۵۷	۹۴/۴۷۷	۰/۰۰۱

در جدول ۳ تحلیل در شش گام انجام شد که در پنج گام اول به ترتیب متغیرهای تعارض به پدر، اعتدال، دلبستگی به پدر، دلبستگی به همسالان و شجاعت از معادله خارج شد، در گام ششم متغیرهای دلبستگی به مادر، خرد، انسانیت، عدالت، تعالی و تعامل دلبستگی به مادر و تعالی به عنوان متغیرهای پیش‌بینی‌کننده در معادله باقی ماندند. ضریب تعیین متغیرهای باقی‌مانده با متغیر ملاک تعارض با مادر ۰/۰۷ تا $f=1971,14$ در سطح $(P<0/001)$ معنادار است. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول زیر آمده است.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون برای پیش‌بینی تعارض با مادر بر اساس تعامل عدالت و تعارض با مادر، دلبستگی به والدین و توانمندی‌های منش

متغیرهای پیش‌بین	b	SE	B	t	Sig
دلبستگی به مادر	۰/۰۰۷	۰/۰۰۳	۰/۰۲۶	-۲/۲۶۷	۰/۰۰۲
خرد	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	۰/۰۳۴	۲/۹۳۹	۰/۰۰۴
انسانیت	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	-۰/۰۲۷	-۲/۶۳۱	۰/۰۰۹
عدالت	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۳۲	-۲/۸۰۸	۰/۰۰۹
تعالی	-۰/۰۳۰	۰/۰۰۱	-۰/۰۴۷	-۳۸/۹۶	۰/۰۰۱
دلبستگی به مادر × تعالی	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	-۰/۰۹۸	۸۵/۷۹	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی توانمندی‌های منش نوجوانان و دلبستگی به والدین و همسالان بر اساس تعارض با پدر و مادر است. نتایج نشان داد بین دلبستگی به مادر و تعارض به مادر رابطه مثبت وجود دارد. از طرف دیگر دلبستگی به پدر رابطه منفی با تعارض به مادر را نشان داد. همچنین دلبستگی به همسالان ارتباط منفی با تعارض والدین دارد که نشان‌دهنده این است، نوجوان در این دوران نیازمند دلبستگی به والدین و همسالان است. خرد، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی ارتباط منفی با تعارض به مادر دارد. انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی رابطه مثبتی با دلبستگی به مادر دارد. خرد و انسانیت نیز رابطه مثبتی با دلبستگی به همسالان نشان داد. خرد نوعی دانایی است که با داشتن آن فرد می‌تواند بسیاری از داشته‌های خود را با دیگران قسمت کند و موجبات ژرف‌نگری در فرد می‌شود (پیترسون، سیلگمن، ۲۰۰۴).

نوجوان با وجود چنین ویژگی می‌تواند از تعارض‌های بین خود و والدین برداشت بهتری داشته باشد و وجود دیدگاه متفاوت خود و والدین را درک کند. انسانیت، پرورش عشق به خود و دیگران با افزایش احساس

ارتباط اجتماعی و مثبت بودن نسبت به دیگران و عواطف مثبت مشخص می‌شود (نیمیک^{۴۴}، ۲۰۱۳). چنین فضیلتی در نوجوان جهت‌دهنده پرورش روابط دوستانه با والدین است و سپری در برابر شدت تعارض است و به ایجاد عشق عمیق‌تری کمک می‌کند. عدالت پایه و اساس زندگی اجتماعی سالم را دربر می‌گیرد (پیترسون، سیلگمن، ۲۰۰۴). از این رو نوجوان نیاز دارد علاوه بر بودن با والدین با همسالان خود نیز زمانی را صرف کند. چنین خصیصه‌ای، نوجوان را در تعارض کمتری با والدین و همسالان قرار می‌دهد و داشتن دل‌بستگی ایمن تضمین‌کننده چنین روابطی با والدین و همسالان است. عدالت در تعدیل مشکلات مؤثر است تا نوجوان از برداشت سوگیرانه در روابط خود و والدین مصون بماند. اعتدال مبتنی بر خودکنترلی رفتاری و هیجانی است که در برابر زیاده‌روی، رفتار و هیجانات را تنظیم می‌کند. این توانمندی ارتباط قوی با راهبردهای مقابله‌ای در مقابل شرایط استرس‌آور و تعارض دارد (شوشانی، شاورتز، ۲۰۱۶). لذا به نوجوان کمک می‌کند در برابر تعارضاتی که در ارتباط با والدین خود پیش می‌آید رفتار و هیجانات خود را بهتر کنترل کند. تعادل بین فکر و هیجان در بهبود روابط والدین و نوجوان اثرات بسزایی دارد. تعالی معنا و هدفی برتر برای زندگی فرد ایجاد می‌کند و نگرانی روزمره را کم‌رنگ می‌سازد (پیترسون، سیلگمن، ۲۰۰۴). وجود فضیلتی هم‌چون تعالی که در برابر گیرنده معنویت است، نگرانی‌ها و تعارضات پیش‌آمده را کم‌رنگ‌تر می‌سازد و به او کمک می‌کند تا خود را متصل به قدرت والا تر و برتر بداند و فشار روانی ناشی از تعارض کاهش پیدا کند.

از سوی دیگر خرد، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی، ارتباط مثبتی با یکدیگر دارند. هم‌چنین شجاعت رابطه مثبتی با تعارض پدر دارد. پیترسون و سیلگمن (۲۰۰۴) شجاعت را اراده‌ی قوی می‌دانند که برای رسیدن به هدف در مواجهه با مشکلات درونی و بیرونی، فرد را مجهز می‌کند. از جمله ویژگی‌های نوجوانی تعارض و کشمکش برای به دست آوردن استقلال است، شجاعت به نوجوان کمک می‌کند تا برای دستیابی به استقلال تلاش کند که گاهی توأم با تعارض با والدین است و برای اینکه احساس امنیت خود را حفظ کند، دل‌بستگی با همسالان را داراست.

نظریه دل‌بستگی بیان می‌کند تجربه‌های امن با والدین راهنمای تجربه هیجانی نوجوان است (بالبی^{۴۵}، ۱۹۸۸). نوجوان‌هایی که با والدین درباره دیدگاه‌ها و مشکلاتشان گفت‌وگو می‌کنند و تلاش می‌کنند مسائل خود را حل کنند، کمتر خشم و اجتناب از حل مسأله را به کار می‌برند. بنابراین بیان همدلی نه‌تنها در ارتباط نوجوان با پدر گسترش می‌یابد، بلکه استقلال مناسبی در چالش‌های خود با مادر نیز نشان می‌دهد (هرشنبرگ، داویل، یوندا، استار، لاکر و همکاران^{۴۶}، ۲۰۱۲). لذا همان‌گونه که مورتی (۲۰۰۴) مطرح کرد، دل‌بستگی می‌تواند پایه‌های امن رشد اجتماعی، عاطفی را ایجاد کند. هابنیز (۲۰۱۳) نیز بیان می‌کند تحول مثبت می‌تواند تفکرات امیدبخش را در محیط خانه برای نوجوانان میسر سازد. بر اساس نوع روابطی که نوجوان با پدر و مادر خود دارد، تعارض بین آن‌ها متفاوت است چرا که هر کدام روابط عاطفی، هیجانی، اجتماعی متفاوتی را برای نوجوان ایفا می‌کنند.

در این پژوهش نشان داده شد نوجوانی که از دل‌بستگی امن‌تر با پدر و مادر خود برخوردار است، خرد، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی را هم‌زمان دارا هستند و تعارض کمتری را نسبت به والدین خود نشان می‌دهند. به عبارتی احساس امنیت در ارتباط نوجوان با والدین با توانایی رشد استقلال و حمایت والدین

مرتبط است. همان‌طور که هرشنبرگ (۲۰۱۲) بیان کرد اعتماد موجب پذیرش نوجوان می‌شود. چیزی که در این پژوهش بسیار متمایز به نظر می‌رسد، داشتن فضیلت‌های همچون خرد، انسانیت، عدالت، اعتدال و تعالی تعارض را کم رنگ می‌کند. فضائل پایه و حالت‌های انسانی است و هماهنگ بودن با چنین فضیلت‌هایی فرد را به زندگی خوب روان‌شناختی هدایت می‌کند (پیترسون، سیلگمن، ۲۰۰۴). از سوی دیگر طبق نظر بالبی دلبستگی پیوند عاطفی با مراقب است که چگونگی کیفیت آن در مراحل بعدی رشد تأثیرگذار است (ملک‌پور، ۲۰۰۷). دلبستگی نوجوان به والدین در این دوران ممکن است با مشکلاتی همراه شود، چرا که باید همزمان با حفظ ارتباط با والدین به بررسی نقش‌های جدید اجتماعی بپردازد و از سوی دیگر، شکل‌گیری دلبستگی به همسالان در این دوران نیز وجود دارد که گذر سالم به استقلال جوانی را ممکن می‌سازد تا در معرض ارتباطات هیجانی مناسب قرار گیرد. تحقیقات نشان می‌دهد کیفیت دلبستگی با توجه به نقش پدر و مادر متفاوت است (مورتی، پلد، ۲۰۰۴) همان‌گونه که در این پژوهش نشان داده شد دلبستگی به پدر با عدالت، اعتدال و تعالی مشخص شده است، در حالی که دلبستگی به مادر با خرد، انسانیت، عدالت و تعالی مشخص شده است.

نظریه دلبستگی بیان می‌کند تجربه با نزدیکان به ویژه مراقبین در شکل‌گیری بازنمایی ذهنی اثرگذار است و راهنمایی برای تفسیر و برنامه‌ریزی بین‌فردی با دیگران را هدایت می‌کند. بنابراین مهم است مدل‌های دلبستگی و بازنمایی ذهنی نوجوان مورد تحلیل قرار گیرد و به آن‌ها کمک شود تا ظرفیت خود را برای حل تعارض تغییر دهند (گارسیا - رویز، رودریگو، جویس، هرنندز گابریل، مگواز و همکاران^{۴۷}، ۲۰۱۲). لذا ضرورت مطالعه توانمندی‌های منش مانند عدالت، شهامت با فرزندپروری و تربیت که پرورش دهنده آن‌هاست احساس می‌شود (واترز، ۲۰۱۴). درک رشد توانمندی‌های منش و عوامل مؤثر بر رشد کودک و نوجوان تلاشی است که توسط مطالعات سیلگمن و پیترسون در سراسر زندگی شروع شد (هرشنبرگ، داویل، یوندا، استار، لاکر و همکاران، ۲۰۱۲) که می‌توان آن را با عوامل مؤثر در درون رشد کودک و نوجوان مورد بررسی قرار داد. همان‌گونه که این پژوهش نشان داد هر چقدر فرزندان دلبستگی ایمن‌تری با والدین خود داشته باشند، رفتارهای سازگارانه آن‌ها بیشتر و تعارض کمتری وجود دارد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر اینکه نوجوانان پسر شرکت نداشتند، در حالی که در مطالعات، تفاوت‌هایی در توانمندی‌های منش دختر و پسر وجود دارد. از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی این مقوله مورد توجه قرار گیرد. هم‌چنین پرورش توانمندی‌های منش در سطح رضایت و شادکامی نوجوان و کاهش تعارض نقش مهمی دارد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به مقوله پرورش مهارت توانمندی‌های منش توجه بیشتری شود. نقش تعاملی فضائل در کم‌رنگ کردن تعارض‌ها نیز شایان توجه است که می‌تواند در پژوهش‌های بعدی مدنظر قرار گیرد. هم‌چنین به دلیل اینکه نوجوان زمان زیادی را در مدرسه سپری می‌کند آشنایی آنان با توانمندی‌های منش، راهبردهای آن، چگونگی پرورش و تأثیر آن در زندگی فردی، خانوادگی، اجتماعی می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد. از سوی دیگر آگاهی والدین از مباحث توانمندی‌ها و فضائل در کمک به حل تعارض و اثرات آن را در رویارویی با نوجوان دوچندان کند. هم‌چنین توجه به رشد توانمندی‌ها و فضائل در مراحل رشد کودک و نوجوان به‌همراه عوامل مؤثر تحولی و رشدی نوجوان اثرات ماندگاری روی نوجوان و خانواده دارد. هم‌چنین منبع تعارض از دیدگاه والدین در ارتباط با

نوجوان مورد بررسی قرار گیرد و نقش توانمندی‌های والدین چه اثراتی بر تعارض دارد در پژوهش‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد.

بسیاری از پژوهش‌ها در مورد تعارض از بعد عملکرد خانواده (قمری، قمری‌گندوانی^{۴۸}، ۱۳۹۳) و شیوه‌های فرزندپروری (شریعتی، امامی‌پور^{۴۹}، ۱۳۹۴) صورت گرفته است. پژوهش حاضر از حوزه روان‌شناسی مثبت وارد شده است. از سوی دیگر توانمندی‌های منش در حوزه‌های اثرگذار مختلفی مانند رضایت از زندگی، شادی (پیترسون، ریچ، برمانا، پارک، سیلگمن، ۲۰۰۷، نورن‌ها، مارتینز^{۵۰}، ۲۰۱۶) و بهزیستی (پارک، پیترسون، سیلگمن، ۲۰۰۴) کارآمدی خود را به اثبات رسانده است، در حالی که پژوهش حاضر در راستای خلاء والد - نوجوان ارائه شده است. توانمندی‌ها در روابط نزدیک والد، نوجوان، دلبستگی و تعارض نوجوانان با والدین مورد بررسی قرار گرفت تا بتواند نقش توانمندی‌ها و فضایل را در محیط خانه پررنگ‌تر نشان دهد تا شادی، بهزیستی را برای اعضای خانواده فراهم سازد.

پی‌نوشت‌ها

1. Storm and Stress	30. Burke, Minton
2. Peterson, Seligman & Park	31. Toner, Haslam, Robinson, Paige
3. Character Strengths	32. Tabachnick, Fidell
4. Ngai	33. Miles & Shevlin
5. Good Character	34. Short Measure of Character Strength (SMCS)
6. Character	35. Furnham, Lester
7. Gilman, Huebner, Scott, Furlong	36. Conflict Behavior Questionnaire
8. Ruch, Weber, Park, Peterson	37. Prinz
9. Leontopoulou, Triliva	38. Robin, Foster
10. Wisdom	39. Shariati
11. Courage	40. The Inventory of Parent and Peer Attachment
12. Humanity	41. Armsden, Greenberg
13. Justice	42. Vahedi, Fathi
14. Temperance	43. Backward
15. Transcendence	44. Niemiec
16. Ahadi	45. Bowlby
17. Kerestes, Brkovic, Jagodic, Gordana	46. Hershenberg, Davila, Yoneda, Starr, Loker, et. al
18. Scott Curry	47. García-Ruiz, Rodrigo, José. Hernández-Cabrera. Máiquez. Et. al
19. Lickona	48. Ghamari, Ghamrygandooani
20. Shoshani, Shwartz	49. Shariati, Emami-Pour
21. Attachment	50. Noronha, Martins
22. Huebner, Hills	
23. Malekpour	
24. Moretti, Peled	
25. Fuligni, Eccles	
26. Behavior Problems	
27. DeKlyen, Speltz	
28. Daubs	
29. Parra - Cardona, Yen. Anthony	

منابع

- احدی، ح.، جمهری، ف. (۱۳۸۰). روانشناسی رشد، نوجوانی، بزرگسالی (جوانی، میانسالی، پیری)، تهران: انتشارات پردیس.
- تاباکنیک، ب.، جی، ف.، لیندا، اس. (۲۰۰۶). کاربرد آمار چندمتغیری. ترجمه ب. ایزانلو، و. فرزاد، ح. حسن‌آبادی، و ح. حبیبی (۱۳۹۵) تهران: انتشارات رشد.
- شریعتی، س.، و امامی‌پور، س. (۱۳۹۴)، نقش واسطه‌ای تعارض والدین- نوجوان در رابطه با سبک‌های فرزندپروری ادارک شده و ابعاد ابراز خشم. فصلنامه خانواده و پژوهش. ۴(۱)، ۲۲-۷.
- قمری، م.، قمری‌گندوانی، آ. (۱۳۹۳). رابطه عملکرد خانواده با تعارض والد- نوجوان در بین دانش‌آموزان مقطع راهنمایی. فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده، ۲۶(۸)، ۱۷۴-۱۵۷.
- مایلز، ج.، شولین، م. (۱۹۹۹). رگرسیون و همبستگی کاربردی. ترجمه، ع. کیامنش و م. کبیری (۱۳۹۵). تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی واحد علامه طباطبائی.
- واحدی، ش.، فتحی، آ. (۱۳۸۹). رابطه بین دلبستگی به والدین و همسالان با جدایی روان‌شناختی دانشجویان دختر و پسر جدیدالورود. فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه تبریز، ۱۷(۵)، ۱۸۳-۱۵۱.
- Ahadi, H. Jomejri, F. (2001). [*Developmental Psychology Adolescence, Adulthood (Early, Middle, Late)*], Tehran, Pardis Publication [in Persian].
- Armsden, B. N & Greenberg, M. T. (1987). The Inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in Adolescence. *Journal of Youth and adolescence*, 16(5), 427-454.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and Loss, Sadness and Depression. New York: Basic Books.
- Burke, J., Minton, S. J. (2015). Positive psychology in guidance counselling. *National Centre for Guidance in Education (NCGE)*, 22(1), 5-22.
- Daubs, C. (2013). Adolescent behavior problems and interparental conflict: The Moderating role of Parent – child attachment. PhD thesis in Psychology, University of North Texas.
- Fulgini, A. J., & Eccles, J. S. (1993). Perceived parent-child relationships and early adolescents' orientation toward peers. *Developmental Psychology*, 4(29), 622-632.
- Furnham, A., & Lester, D. (2012). The development of a short measure of character strength, *European Journal of Psychological Assessment*, 28 (2), 95-101.
- García-Ruiz, M., José Rodrigo, M., & Hernández-Cabrera, J. (2012). Resolution of parent-child conflicts in the adolescence. *Eur J Psychol Educ*, 28(2), 173-188.
- Ghamari, M., Ghamrygandooani, A. (1393). [Relationship between family performance and parent-adolescent conflict among middle-level students]. *Cultural-Educational Quarterly of Women and Family*, 26(8), 157-174. [in Persian].
- Gilman, R., Huebner, E. S. & Furlong, M. j. (2009). Handbook of Positive Psychology in Schools. London: Routledge.
- Hershenberg, R., Davila, J., Yoneda, A., Starr, L. R., & Loker, M. (2012). Adopted Chinese girls' character strengths from preschool to school age: A longitudinal exploratory study. *Michigan Family Review*, 16(1), 38-55,
- Huebner, X. U., Jiang, E., Scott, H., & Kimberly, J. (2013). Parent attachment and eaely adolescents' life satisfaction: The mediating effect of hope. *Psychology in the Schools*, 50(4), 340-352.
- Lickona, T. (2013). Raising children of character: ten things parents can do. <https://www2.-cortland.edu/dotAsset/0d9f1b26-48ad-4b67-8e73-1a031fb45d51.pdf>

- Leontopoulou, S., Triliva, S. (2012). Explorations of subjective wellbeing and character strengths among a Greek University student sample. *International Journal of Well-being*, 2(3), 251-270.
- Loker, T., Tony, X. T., & Raffaele, M. L., & Dedrick, R. (2012). Adopted Chinese girls' character strengths from preschool to school age: A longitudinal exploratory study. *Michigan Family Review*, 16(1), 38-55.
- Kerestes, G., Brkovic, I., & Jagodic, G. K. (2011). Predictors of psychological well-being of adolescents' parents. *Journal of Happiness Studies*, 759-773.
- Malekpour, M. (2007). Effects of attachment on early and later development. *The British Journal of Developmental Disabilities*, 2(53), 81-95.
- Miles, J., & Shevlin, M. (1999). *Applying Regression & Correlation* (A. Kiamanesh, & M. Kabiri Trans.). Tehran: Jahaddaneshgahi. AllamehTabaTabae Publication [in Persian].
- Moretti, M. Peled, M. (2004). Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development. *Paediatr Child Health*, 8(9), 551-555.
- Niemiec, R. M. (2013). VIA character strengths: Research and practice (The first 10 years). In H. H. Knoop & A. Delle Fave (Eds.), *Well-being and cultures: Perspectives on positive psychology* (pp. 11-30). New York: Springer.
- Noronha, A. P., & Martins, D. F. (2016). Associations between character strengths and life satisfaction: A study with college students. *Colombian psychology act*, 19(2), 28-52.
- Park, N., Peterson, Ch., & Seligman, M. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 5(23), 603-619.
- Parra-Cardona, J., Yen, H. H., & Anthony, J. C. (2017). Epidemiological research on parent child conflict in the United States: subgroup variations by place of birth and ethnicity. <http://dx.doi.org/10.7717/peerj.2905>.
- Peterson, Ch., & Seligman, M. (2004). *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. Oxford: Oxford university press.
- Peterson, Ch. Ruch, W. Beermann, U. Park, & Martin, E. P. (2007). Strengths of character, or-ientations to happiness, and life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 2(3), 149-156.
- Prinz, R. J., Foster, Sh., Kent, R. N., & O'Leary, K. D. (1979). Multivariate assessment of conflict distressed and nondistressed mother- adolescent dyads. *Journal of applied behavior analysis*, 12(1), 691-700.
- Ruch, W., Weber, M., Park, N., & Peterson, Ch. (2014). Character strengths in children and adolescents. *European Journal of Psychological Assessment*, 1(30), 57-64.
- Robin, A. L., & Foster, S. L. (1989). *Negotiating parent-adolescent conflict: A behavioral-family systems approach*. New York: Guilford Press.
- Shariati, S., Emami-Pour, S. (2014). [The role of parental-adolescent conflict mediators in relation to perceived parenting styles and aspects of anger]. *Family Quarterly and Research*, 11(4), 7-22 [in Persian].
- Steven Sek-yum Ngai (2015). Parental bonding and character strengths among Chinese adolescents in Hong Kong. *International Journal of Adolescence and Youth*, 3(20), 317-333.
- Shoshani, A., & Shwartz, L. (2016). From character strengths to children's well-being: development and validation of the character strengths inventory for elementary school children. *Frontiers in Psychology*, 2(9), 74-88.

- Tabachnick, B., & Fidell, L. S. (2006). *Multivariate analysis* (B. Isanlou., F.Valiallah, H. Hasanabadi, & M. Habibi Trans.). Tehran: roshd Publication [in Persian].
- Toner, E., Haslam, N., Robinson, J., & Paige, Williams. (2012). Character strengths and wellbeing in adolescence: Structure and correlates of the Values in Action Inventory of Strengths for Children. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 642-657.
- Waters, L. (2014). Strength-based parenting and life satisfaction in teenagers. *Social Sciences Research Journal*, 11(2), 28-39.
- Vahedi, Sh., & Fathi, A. (2010). [Relationship between attachment to parents and peers with psychological separation of female and male students of New Year]. *Journal of Research in Tabriz University*, 17(5), 151-183 [in Persian].

